

Јасмина Рајковић*

Стручни чланак
УДК: 343.344(497.11)
DOI: 10.46793/GP.1302.39R

НАБАВЉАЊЕ, ДРЖАЊЕ И НОШЕЊЕ ОРУЖЈА ПО ЗАКОНУ О ОРУЖЈУ И МУНИЦИЈИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Рад примљен: 03. 06. 2022.
Рад прихваћен за објављивање: 27. 12. 2022.

Стратешко опредељење Републике Србије за европске интеграције подразумева и усклађивање свих релевантних домаћих прописа са прописима Европске уније у које спада и правна регулатива набављања, држања и ношења оружја. Закон о оружју и муницији донет је 20.02.2015. године, а његова пуна примена почела је од 05.03.2016. године. Доношење новог закона о оружју и муницији требало је да оствари два циља. Први, да омогући ефикасну контролу поседовања оружја и на тај начин спречи његове злоупотребе и побољша безбедност грађана Републике Србије. Други, да власницима оружја у легалном поседу омогући да оружје несметано поседују и користе га у законом дозвољене сврхе лова, спорта и колекционарства. Проблем који ће бити анализиран у раду управо је анализа испуњености ова два циља после скоро шест година од почетка примене закона. Ову анализу аутор је извршио упоређивањем основних статистичких података о оружју од почетка примене „новог“ закона у односу на основне статистичке податке о оружју у време примене „старог“ закона о оружју и муницији. На крају рада аутор даје предлоге за ефикаснију примену закона о оружју и муницији, као и предлоге будућих решења у области набављања, држања и ношења оружја.

Кључне речи: оружје, набављање оружја, држање оружја, ношење оружја.

I УВОД

Законом о оружју и муницији (у даљем тексту: ЗОМ)¹ уређује се набавка, држање, ношење, прикупљање, поправка, преуређење, промет, посредовање и

* Министарство унутрашњих послова Републике Србије, мастер инжењер менаџмента, специјалиста криминалиста, jasmina.rajkovic.ar@gmail.com

¹ Закон о оружју и муницији (у даљем тексту: ЗОМ), *Службени гласник РС*, бр. 20/2015, 10/2019, 20/2020 и 14/2022.

транспорт оружја и муниције.² У раду ћемо презентовати резултате спроведеног истраживања у вези са набавком, држањем и ношењем оружја из категорије Б које је у власништву физичких лица. Рад је настао као резултат жеље да се анализира испуњеност циљева због којих је донет нови ЗОМ. Да ли су нова законска решења после скоро шест година од почетка примене утицала на ефикаснију контролу поседовања оружја, да ли су спречене злоупотребе оружја и побољшана безбедност грађана³ Републике Србије, као и да ли су нова законска решења власницима оружја у легалном поседу омогућила да оружје несметано поседују и користе га у законом дозвољене сврхе лова, спорта и колекционарства? Главни разлог за спровођење истраживања у вези са набавком, држањем и ношењем оружја физичких лица аутор је нашао у сталном продужетку рока за подношење захтева за издавање исправа за држање и ношење оружја у складу са новим ЗОМ-ом, тј. продужетку рока за замену старих оружних листова за нове биометријске исправе⁴. Полазећи од тога, истраживање је било усмерено на проналажење адекватних решења за ефикаснију примену ЗОМ-а, којима би се остварили циљеви његовог доношења.

У изради рада користимо различите методе. Статистичком методом прикупићемо, представити, анализирати и интерпретирати нумеричке податке о оружју, а компаративном анализом упоредићемо податке о оружју за првих шест година примене „новог“ ЗОМ-а у односу на податке о оружју за последњих пет година примене „старог“ ЗОМ-а.⁵

Након уводног излагања резултате истраживања презентоваћемо у четири целине рада. У првом делу објаснићемо услове за набављање, држање и ношење оружја са посебним освртом на новине које је законодавац прописао новим ЗОМ-ом. У другом делу презентоваћемо статистичке податке који показују утицај нових законских решења на број оружја у легалном поседу. У трећем делу објаснићемо престанак испуњености услова за држање и ношење

² ЗОМ, чл. 1.

³ Безбедност грађана представља неопходан и приоритетан услов за нормално функционисање једног друштва, државе или било које друге заједнице. С. Станаревић, *Механизми и начини развијања и унапређења безбедносне културе*, у: Зборник радова Правног факултета, (ур. С. Орловић), Бр. 2, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 371.

⁴ Законом о изменама и допунама закона о оружју и муницији (*Службени гласник РС*, бр. 10/2019), рок за замену старих оружних листова за нове биометријске исправе продужен је до 5.03.2020. године, Законом о изменама и допунама закона о оружју и муницији (*Службени гласник РС*, бр. 20/2020), рок је продужен до 05.03.2022. године и Законом о изменама и допунама закона о оружју и муницији (*Службени гласник РС*, бр. 14/2022) рок за замену старих оружних листова за нове биометријске исправе продужен је до 5.03.2024. године.

⁵ Закон о оружју и муницији („Службени гласник РС”, бр. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/03, 85/05 - др. закон, 101/05 - др. закон, 27/11 - УС и 104/13 - др. закон).

оружја, а у четвртом делу рада аутор ће дати предлоге за ефикаснију примену ЗОМ-а, као и предлоге будућих решења у области набављања, држања и ношења оружја.

Кључни појмови које ћемо користити у раду дефинисани су ЗОМ-ом и имају следеће значење. *Оружје* јесте ручно преносива направа израђена или прилагођена да под притиском ваздуха, барутних и других гасова или другог потисног средства може избацити зрно, куглу, сачму или неки други пројектил, односно распршити гас или течност и друга направа која је намењена за самоодбрану или напад, лов или спорт, с тим што се, у смислу овог закона, оружјем не сматрају уређаји за хумано лишавање живота животиња, алати и имитације оружја које не користе муницију са барутним пуњењем.⁶ *Оружје из категорије Б* је свако ватрено оружје (кратко, дуго, полуаутоматско, репетирајуће, једнометно, двоветно, са олученим и глатким цевима).⁷

II УСЛОВИ ЗА НАБАВЉАЊЕ, ДРЖАЊЕ И НОШЕЊЕ ОРУЖЈА

Новим ЗОМ-ом законодавац је поштрио услове за набављање, држање и ношење оружја што је довело до смањења броја оружја у легалном поседу и то за чак 190.886 комада у периоду нешто мањем од шест година.

Оружје из категорије Б физичка лица могу набављати, држати и носити на основу исправе коју издаје територијално надлежна организациона јединица министарства унутрашњих послова према месту пребивалишта подносиоца захтева под условом да:

- 1) су пунолетна;
- 2) су држављани Републике Србије или стално настањени странци;
- 3) су здравствено способна за држање и ношење оружја;
- 4) нису правноснажно осуђивана на казну затвора за кривична дела: против живота и тела, против слобода и права човека и грађанина, против полне слободе, против брака и породице, против имовине, против здравља људи, против опште сигурности људи и имовине, против уставног уређења и безбедности Републике Србије, против државних органа, против јавног реда и мира, против човечности и других добара заштићених међународним правом или се против њих води поступак за наведена кривична дела;
- 5) нису правноснажно кажњавана у последње четири године за прекршаје из области јавног реда и мира за које је прописана казна затвора и за прекршаје из овог закона;
- 6) на основу безбедносно-оперативне провере у месту пребивалишта, боравишта, месту рада, својим понашањем не указују на то да ће представљати опасност за себе или друге и јавни ред и мир;
- 7) су обучена за руковање ватреним оружјем;

⁶ ЗОМ, чл. 3.

⁷ ЗОМ, чл. 4.

8) имају оправдан разлог и то:

(1) за оружје за личну безбедност из категорије Б - уколико учине вероватним да би им могла бити угрожена лична безбедност због природе посла или других околности,

(2) за ловачко оружје категорије Б - доставе доказ да испуњавају услове за поседовање ловне карте,

(3) за спортско оружје - уверење о активном чланству у спортској стрелачкој организацији;

9) имају услове за безбедан смештај и чување оружја.⁸

Цитираним чланом 11. новог ЗОМА-а, поред услова који су били прописани старим законом (пунолетство, пословна способност, неосуђиваност за одређена кривична дела, прекршајна некажњаваност за одређене прекршаје, обука у руковању оружјем), уведени су и нови услови за набављање, држање и ношење оружја. Новина у односу на стари ЗОМ јесу: здравствена способност за држање и ношење оружја, осуђиваност за прекршаје по јавном реду и ЗОМ-у (посматра се уназад четири године, док је старим законом посматран период од три године), позитивна безбедносно-оперативна провера, оправдани разлози за набавку ватреног оружја и поседовање услова за безбедан смештај и чување оружја. Здравствена способност и оправдани разлози прописани су и у члану 83. Шенгенског уговора, а у складу су и са Директивом СЕ 477/91.⁹

Здравствена способност власника оружја, односно лица које подноси захтев за набављање, држање и ношење оружја прописана је чланом 12. ЗОМ-а и доказује се уверењем о здравственој способности које издаје овлашћена здравствена установа. Издато уверење важи пет година. Власник оружја након истека важења лекарског уверења је у обавези да се подвргне новом прегледу и надлежној организационој јединици Министарства унутрашњих послова достави ново уверење које није старије од месец дана.

Безбедносно-оперативна провера се у полицијској пракси често назива и теренска провера, оперативна провера, провера за лице, провера за оружје и др. Она даје могућност полицији да по дискреционој оцени одобри набављање, држање и ношење оружја када је подносилац захтева подобан или не одобри, ако основано процени да би власник могао злоупотребити оружје. Подобност подразумева да је за подносиоца захтева поуздано утврђено да он у прошлости није вршио никакве незаконите или неморалне радње, нити се анализом његовог понашања, особина, навика и склоности може поуздано претпоставити да би у будућности могао да врши неке незаконите или неморалне радње које би директно или индиректно могле да утичу на кандидата за држање и ношење

⁸ ЗОМ, чл.11.

⁹ Б. Лештанин, *Закон о оружју и муницији Републике Србије – критички преглед*, Безбедност бр. 2, 2017, 160.

оружја.¹⁰ Вршење безбедносне провере у вези са захтевом поднетим за издавање одобрења за набављање ватреног оружја представља једну од значајнијих активности полицијских службеника.¹¹ Полицијски службеници безбедносну проверу врше по месту пребивалишта, боравишта и месту рада и том приликом потребно је податке увек прикупити из више различитих извора, како би се на тај начин избегло доношење закључака о личности подносиоца захтева на основу неистинитих података који су прикупљени од неког лица које има зле намере према подносиоцу захтева.¹²

Приликом вршења безбедносне провере полицијски службеници посебну пажњу посвећују појавама као што су пословна (не) способност, нарушени породични и комшијски односи, лоши међуљудски односи у радном окружењу, агресивно и насилничко понашање, чланство у формалним организацијама или удружењима, неформалним организацијама, конзумирање алкохола, дрога или других психоактивних супстанци, дружење са лицима из криминогене средине као и други поремећаји у понашању. Ако се врши безбедносна провера кандидата за држање или ношење оружја за личну безбедност из категорије Б, полицијски службеник мора детаљно да утврди околности које се односе на битно угрожавање личне безбедности, односно могућност да би она могла бити угрожена у толикој мери да је за његову безбедност неопходно ношење оружја.¹³

Оправдани разлог за набављање, држање и ношење оружја подносилац захтева за оружје за личну безбедност из категорије Б наводи и образлаже у својој изјави датој на записник раднику на оружју. Он мора учинити вероватним да би му могла бити угрожена лична безбедност због природе посла којим се бави или других околности. Најчешће подносиоци захтева изјављују да у стамбеном објекту чувају своју велику уштеђевину или пак да добро зарађују због чега могу бити на удару лопова, да живе у крајевима где су честе крађе, да живе у удаљеним и усамљеним крајевима итд. Када је реч о ловачком и спортском оружју доказивање је доста лакше и за подносиоце захтева и за доносиоца одлуке по поднетом захтеву. За ловачко оружје категорије Б подносилац захтева доставља доказ да испуњава услове за поседовање ловне карте, а за спортско оружје - уверење о активном чланству у спортској стрелачкој организацији.

Услови за безбедан смештај и чување оружја су још једна од новина новог ЗОМ-а. Њихову испуњеност утврђују полицијски службеници непосредним

¹⁰ С. Мијалковић, *Безбедносно проверавање лица – традиционални модели и примери добре праксе*, НБП- наука, безбедност, полиција бр. 2, 2015, 195-210.

¹¹ Д. Стевандић, *Безбедносна провера у вези са поднетим захтевом за издавање одобрења за набављање ватреног оружја*, Безбедност бр. 3, 2009, 232-239.

¹² *Ibid.*, 236.

¹³ Б. Лештанин, *Закон о оружју и муницији Републике Србије – критички преглед*, Безбедност бр. 2, 2017, 160.

опажањем у стамбеном простору по месту пребивалишта или боравишта подносиоца захтева. Физичка лица која набављају оружје дужна су да обезбеде услове за безбедан смештај и чување оружја и муниције, тако да оно не може доћи у посед неовлашћених лица, односно да буде закључано и посебно одвојено у сефовима, касама или орманима који се не могу лако отворити. Оружје и муниција морају се чувати у стамбеном или другом простору који се налази у месту пребивалишта, на адреси становања физичког лица.¹⁴

III УТИЦАЈ НОВИХ ЗАКОНСКИХ РЕШЕЊА НА БРОЈ ОРУЖЈА У ЛЕГАЛНОМ ПОСЕДУ

У српској историји, због бројних буна, устанака и ратова, оружје је увек било уз српског домаћина и сељака. Користили су га искључиво за одбрану, а у време мира као ловачко оружје.¹⁵ Оружје које има историјску вредност има и непроценљиву сентименталну вредност међу потомцима и преноси се с колена на колена, под условом да наследници испуњавају услове за набављање, држање и ношење оружја, који су се деценијама мењали од либералног до строгог режима.¹⁶

Због своје богате историје Србија је међу водећим земљама у Европи по броју регистрованог оружја по глави становника. Историјске и ратне прилике нису једини разлог за велики број оружја који се налази у поседу становника једне земље, јер и моћне и развијене земље света, као што су Сједињене Америчке Државе, не заостају по броју оружја који се налази у власништву

¹⁴ Б. Лештанин, *Практикум за примену Закона о оружју и муницији с прилозима*, Београд, 2016, 58.

¹⁵ Више о култу оружја код Срба: V. Cvetković, *Serbian society and gun culture*, *Sociologija* br. 48, 2006, 39-54.

¹⁶ Чланом 7. Закона о о држању и ношењу оружја од 14. јула 1928. године („Службене новине“, број 170-LV) било је прописано да је у кућама слободно држати, а за одбрану своје имовине ван куће уз пријаву државној управној или полицијској власти носити све врсте ловачких пушака са једном или више цеви, каписларе и кременаче. Параграфом 9. Правилника за извршење закона о држању и ношењу оружја од 01. јула 1928. године („Службене новине“, број 170-LVI) било је прописано да је имовина која је заштићена одбраном у начелу сва покретна и непокретна имовина у кући или обитавалишту уопште (као бачије, појате, трла, воденице итд.), односно у непосредној близини тог обитавалишта, као и на испашама. Ношење оружја у том смислу, сматраће се допуштеним само ако су постојеће прилике изискивале одбрану оружјем, односно где ово тражи осигурање безбедности од напада звери или разбојника (параграф 10). Дакле, законом и правилником је било прецизирано да држање оружја значи држање у кући, а ношење ван куће за одбрану имовине ношење око куће и у покућству. Чланом 8 истог закона прописано је да је за набавку и држање ловачких карабина, те аутоматских пиштоља и револвера свих врста, изузев оних којима је наоружана војска, потребно одобрење управне или полицијске власти. За ношење свих врста допуштеног оружја потребно је одобрење управне или полицијске власти.

**Јасмина Рајковић, Набављање, држање и ношење оружја по Закону о
оружју и муницији у Републици Србији (стр. 39-53)**

грађана.¹⁷ Међу развијеним земљама света Сједињене Америчке Државе имају највећу стопу власништва над цивилним оружјем, али и највишу стопу убистава.¹⁸

На дан почетка примене новог ЗОМ-а, 05.03.2016. године укупан број регистрованог оружја у Републици Србији износио је 983.187 комада, а скоро шест година касније, 31.12.2021. године 792.301 комад.¹⁹ Непознат је број оружја у илегалном поседу и о количини тог оружја немогуће је дати процену.

Нове законске одредбе и пооштрени услови за набављање оружја довели су до смањења броја поднетих захтева за набављање оружја. Статистички подаци приказани у Табели 1. показују да је од почетка примене новог ЗОМ-а до 31.12.2021. године поднето укупно 84.827 захтева за набавку оружја, што у просеку по години износи око 14.137 захтева. За упоредну годину узета је 2015. година, последња година примене старог ЗОМ-а у току које је поднето укупно 16.759 захтева што јасно указује да су услови за набавку оружја били доста повољнији за подносиоце захтева. Највеће смањење у броју поднетих захтева за набављање оружја евидентно је код оружја за личну безбедност, јер се грађани теже одлучују за њихову набавку због тешког доказивања да би им безбедност могла бити угрожена због природе посла или других околности.

Табела 1. – Број поднетих захтева за набавку оружја по врстама у 2015. години и укупан број поднетих захтева за набавку оружја по врстама од 05.03.2016. године до 31.12.2021. године²⁰

Врста оружја	Број поднетих захтева у 2015. години	Укупан број поднетих захтева од 05.03.2016. године до 31.12.2021. године
Оружје за личну безбедност	3.186	11.932
Ловачко оружје	12.417	68.709
Спортско оружје	485	3.455
Остало	671	731
Укупно	16.759	84.827

¹⁷ Више о култу оружја код Американаца: Н. Glenn Utter, L. James True, *The Evolving Gun Culture in America*, Journal of American & Comparative Cultures, No. 2, 2000, 67-79; А. Claire Cooke and E. John Puddifoot, *Gun Culture and Symbolism Among U.K. and U.S. Women*, The Journal of Social Psychology, No. 4, 2000, 423-433.

¹⁸ D. Hemenway, M. Miller, *Firearm availability and homicide rates across 26 high-income countries*. Journal of Trauma, Injury, Infection and Critical Care, No. 6, 2000.

¹⁹ Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Сектор за аналитику, информационе и телекомуникационе технологије.

²⁰ Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Сектор за аналитику, информационе и телекомуникационе технологије.

Одредбе новог ЗОМ-а нису условиле само смањење броја поднетих захтева за набавку оружја, већ су условиле и смањење броја регистрованог оружја које су грађани у свом власништву држали дуги низ година, као и смањење броја издатих дозвола за ношење оружја за личну безбедност. На дан 05.03.2016. године 839 власника пиштоља или револвера је имало дозволу за њихово ношење, а на дан 31.12.2021. године број издатих дозвола је 536.²¹

Велики број власника оружја се одлучио да своје оружје преда у трајно власништво Републике Србије без новчане надокнаде и на тај начин избегне трошкове у вези са подношењем захтева за издавање исправа за држање и ношење оружја у складу са новим ЗОМ-ом, тј. у вези са заменом старих оружних листова за нове биометријске исправе. Из Табеле 2. видимо да је од почетка примене новог ЗОМ-а до 31.12.2021. године предато чак 162.269 комада оружја. Власници оружја се најчешће одлучују за предају оружја за личну безбедност, а поред тешког доказивања у поступку замене оружних листова да би им безбедност могла бити угрожена због природе посла или других околности, разлог за предају чак 114.425 пиштоља и револвера је и висок порез на регистровано оружје.²²

Табела 2. – Број предатог оружја у трајно власништво Републике Србије без новчане надокнаде по врстама и годинама од 05.03.2016. године до 31.12.2021. године²³

Врсте оружја	2016	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Укупно
Оружје за личну безбедност	10.631	24.364	19.880	28.786	24.110	6.654	114.425
Ловачко оружје	1.569	9.862	5.304	8.196	11.631	3.214	39.776
Спортско оружје	228	1.453	843	1.099	1.375	424	5.422
Остало	234	495	469	625	578	245	2.646
Укупно	12.662	36.174	26.496	38.706	37.694	10.537	162.269

²¹ Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Сектор за аналитику, информационе и телекомуникационе технологије.

²² Вид. Глава V Закона о порезима на употребу, држање и ношење добара ("Сл. гласник РС", бр. 26/2001, 80/2002, 43/2004, 31/2009, 101/2010, 24/2011, 100/2011 - усклађени дин. изн., 120/2012 - усклађени дин. изн., 113/2013 - усклађени дин. изн., 68/2014 - др. закон, 140/2014 - усклађени дин. изн., 109/2015 - усклађени дин. изн., 112/2015, 105/2016 - усклађени дин. изн., 119/2017 - усклађени дин. изн., 104/2018 - усклађени дин. изн., 86/2019, 90/2019 - усклађени дин. изн., 156/2020 - усклађени дин. изн. 118/2021 и 132/2021 - усклађени дин. изн.).

²³ Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Сектор за аналитику, информационе и телекомуникационе технологије.

Јасмина Рајковић, Набављање, држање и ношење оружја по Закону о оружју и муницији у Републици Србији (стр. 39-53)

Да грађани избегавају или одлажу обавезе које је законодавац прописао новим ЗОМ-ом потврђују и подаци о броју пререгистрованог оружја по годинама од 05.03.2016. године до 31.12.2021. године који су презентовани у Табели 3. У посматраном периоду пререгистровано је, односно за само 216.729 комада оружја су издати биометријски оружни листови. Најмањи број оружја је пререгистрован 2016. године и то свега 2.940 комада. Тако низак број није био неочекиван имајући у виду чињеницу да је то година почетка примене новог ЗОМ-а и да су власници оружја били недовољно информисани о својим обавезама. Алармантан је податак о броју пререгистрованог оружја у 2021. години када он износи само 8.186 комада оружја. Највећи број оружја пререгистрован је 2020. године и то 64.546 комада оружја.

Табела 3. – Број пререгистрованог оружја по годинама од 05.03.2016. године до 31.12.2021. године²⁴

Година	Укупно пререгистровано оружја
2016.	2.940
2017.	20.420
2018.	58.727
2019.	61.910
2020.	64.546
2021.	8.186
Укупно	216.729

IV ПРЕСТАНАК ИСПУЊЕНОСТИ УСЛОВА ЗА ДРЖАЊЕ ОРУЖЈА

Чињеница да један број неодговорних грађана поседује оружје, може произвести и негативне екстерналије²⁵ у виду повећаног ризика да ће власници оружја њиме угрозити безбедност других лица.²⁶ Посебно је велика опасност

²⁴ Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Сектор за аналитику, информационе и телекомуникационе технологије.

²⁵ Негативне екстерналије су узгредни производ активности појединца којима се умањује благостање других лица, а за шта та лица не примају никакву надокнаду. Вид. Л. Батуран, *Мogućност примене Коузове теореме ради постизања интернализације еколошког трошка у правном систему Републике Србије*, у: Зборник радова Правног факултета, (ур. С. Орловић), Бр. 3, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад 2011, 781-783; Б. Беговић, М. Лабус, А. Јовановић, *Економија за правнике*, Београд, 2017, 334-340.

²⁶ S. Shavell, *Foundations of Economic Analysis of Law*, Zagreb, 2019, 55-56. Вид. и: Н. Теофиловић, Т. Теофиловић, *Оружје и безбедност грађана у Србији*, НБП - наука, безбедност, полиција бр. 3, 2006, 153-166.

када се оружје нађе у рукама психички нестабилних појединаца, када може доћи до угрожавања живота већег броја лица.²⁷ Такође, постоји могућност да ће оружје бити коришћено и ради вршења кривичних дела.

Министарство унутрашњих послова, по службеној дужности води рачуна о томе да ли власник оружја испуњава све услове прописане чланом 11. ЗОМ-а. Уколико власнику оружја по неком основу престане држављанство Републике Србије²⁸ дужно је да одмах без одлагања преда оружје надлежном органу и исто отуђи у року од годину дана или да у том року оружје изнесе из земље. Оружје, муниција и оружни лист одузимају се од власника оружја за кога се утврди:

- да је здравствено неспособан за држање и ношење оружја,
- правноснажно осуђиван на казну затвора или се против њега води поступак за кривична дела набројана у чл. 11. ст. 1. тач. 4. ЗОМ-а,
- правноснажно кажњаван у последње четири године за прекршаје из области јавног реда и мира за које је прописана казна затвора и за прекршаје из ЗОМ-а,
- ако се на основу безбедносно-оперативне провере утврди да власник оружја својим понашањем указује на то да ће представљати опасност за себе или друге и јавни ред и мир,
- да више нема оправдан разлог за држање оружја и
- да нема услове за безбедан смештај и чување оружја.

Због једног или више наведених разлога надлежна организациона јединица Министарства унутрашњих послова ће донети управно решење о одузимању оружног листа, оружја и муниције од власника оружја. На захтев полицијског службеника власник оружја против кога је покренут управни поступак за одузимање оружја дужан је да одмах, а најкасније у року од 48 сати преда оружни лист, оружје и муницију, којом приликом му се издаје потврда о привремено одузетим предметима, а одузети предмети се чувају до окончања поступка. Полицијски службеници, уколико посумњају да неко лице може злоупотребити оружје на било који начин, могу на основу чл. 92. ст. 1. тач. 2. Закона о полицији²⁹, ради заштите опште безбедности извршити привремено одузимање оружја и оружје уз захтев за покретање управног поступка предати

²⁷ Медији често извештавају о злоупотребама ватреног оружја (вид. С. Ђурђевић-Лукић, *Оружје на мети: злоупотреба ватреног оружја у Србији*, SEESAC, Београд, 2015. Два случаја која су у јавности оставила јак печат пре свега због броја жртава су масовно убиство у Јабуковцу и Житиште. Вид. Ј. Лазић, *Масовно убиство у Јабуковцу: Лудило, враџбине или лош дан?*, Време бр. 865, 2007; Ј. Глигоријевић, *Злочин у Житишту: Сезона лова на жене*, Време бр. 1331, 2016.

²⁸ Вид. Глава III Закона о држављанству Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 135/2004, 90/2007 и 24/2018).

²⁹ Закон о полицији, *Сл. гласник РС*, бр. 6/2016, 24/2018 и 87/2018.

**Јасмина Рајковић, Набављање, држање и ношење оружја по Закону о
оружју и муницији у Републици Србији (стр. 39-53)**

полицијском службенику који ради на пословима оружја у организационој јединици надлежној за управне послове.³⁰

Законодавац ЗОМ-ом није одредио да се оружје, муниција и оружни лист могу одузети одмах и то пре покретања и окончања кривичног, прекршајног или управног поступка. Дуг проток времена који је потребан за окончање покренутих поступака отежава складиштење великог броја комада привремено одузетог оружја. Према резултатима истраживања који су презентовани у Табели 4. од почетка примене новог ЗОМ-а у Републици Србији је од власника одузето укупно 20.457 комада оружја у легалном поседу. Треба напоменути да до 05.03.2016. године није постојала могућност електронског вођења евиденција о привремено одузетом оружју, а такође се не води електронска евиденција о одузетом илегалном оружју, тако да је тешко утврдити укупан број комада оружја у Републици Србији који је привремено одузет. Евиденцију о укупном броју привремено одузетог оружја воде организационе јединице Министарства унутрашњих послова, ти подаци су садржани у ручним регистрима одузетог оружја према надлежности организационе јединице и за ово истраживање је због кратких рокова било немогуће доћи до тих података.

Табела 4. – Број комада одузетог легалног оружја у Републици Србији по годинама од 05.03.2016. године до 31.12.2021. године³¹

Година	Укупан број комада привремено одузетог оружја
2016.	3.320
2017.	3.815
2018.	4.110
2019.	3.541
2020.	2.731
2021.	2.940
Укупно	20.457

Физичко лице коме је оружје одузето може га отуђити или онеспособити у року од годину дана од дана правноснажности решења о одузимању оружја. Онеспособљавање оружја врше правна лица и предузетници овлашћени за испитивање, жигосање и обележавање ватреног оружја и за производњу оружја као и овлашћени сервисери. Они власнику оружја издају потврду о онеспособљености, трошкове сноси власник, а податак о онеспособљености се

³⁰ Б. Лештанин, Ж. Никач, *Коментар Закона о полицији*, Београд, 2016, 149.

³¹ Извор: Министарство унутрашњих послова Републике Србије, Сектор за аналитику, информационе и телекомуникационе технологије.

уноси у исправу о оружју и утискује на самом оружју. Отуђивање оружја се врши склапањем купопродајног уговора о преносу права власништва над оружјем између купца и продавца или поклонодавца и поклонопримца, чији потписи се оверавају код надлежног органа. Ако власник одузетог оружја у датом року не отуђи или не оспособи оружје, оно по истеку рока постаје власништво Републике Србије.

V ПРЕДЛОЗИ ЗА ЕФИКАСНИЈУ ПРИМЕНУ ЗАКОНА И ПРЕДЛОЗИ БУДУЋИХ РЕШЕЊА

Алармантан је податак о броју оружја које до сада није пререгистровано, односно за који број оружја нису издати оружни листови у складу са новим ЗОМ-ом. Управо због великог броја власника који нису испунили ту законску обавезу поново је продужен рок до 05.03.2024. године. Предлагач је председнику Народне Скупштине Србије 10.01.2022. године поднео предлог закона о измени закона о оружју и муницији са предлогом да се донесе по хитном поступку ради продужења рока, а као разлог за доношење наводи пандемију болести изазвану вирусом COVID-19. То и јесте објективни разлог због кога грађани, власници оружја нису били у прилици да благовремено изврше своје обавезе и изврше замену исправу о оружју за период од када је становништво наше земље погођено пандемијом, али анализом прикупљених резултата истраживања о броју пререгистрованог оружја у претходних шест година стиче се утисак незаинтересованости власника оружја да држање и ношење оружја уподобе са новим законским решењима.

Одредбама новог ЗОМ-а прописана је новчана казна у износу од 5.000 до 150.000 динара за прекршај физичком лицу које је поседовало оружне листове и дозволе за ношење оружја за личну безбедност, издате по старом ЗОМ-у, ако не поднесе захтев за издавање новог биометријског оружног листа у законском року. Уз новчану казну може се изрећи и заштитна мера одузимања оружја и муниције, али ни запрећене казне нису утицале на власнике оружја.

У наредном периоду неопходно је да Министарство унутрашњих послова спроведе интензивну промоцију новог ЗОМ-а, јер иако је од почетка његове примене прошло скоро шест година, евидентно је да сви власници оружја нису упознати са новинама које је он донео. У оквиру те промоције потребно је искористити и успостављене партнерске односе са институцијама цивилног друштва. У том смислу кроз радионице, семинаре и друге видове заједничког рада представити циљ доношења новог ЗОМ-а „спречавање злоупотреба оружја и побољшање безбедности свих грађана“, као заједнички циљ, заједно га имплементирати и редовно вршити заједничку евалуацију ефикасности партнерских односа. У овим активностима од изузетне важности је сарадња са Ловачким савезом Србије чије чланство броји преко 80.000 ловаца, власника оружја, као и сарадња са преставницима медија. Неопходно је вршити промотивне кампање о оружју, делити летке са упуствима за пререгистрацију

оружја и искористити странице Министарства унутрашњих послова на актуелним друштвеним мрежама у те сврхе.

Иако је законодавац новим ЗОМ-ом прописао бројне новине, у раду су представљени прикупљени и анализирани само подаци који се односе на набавку, држање и ношење оружја из категорије Б, тако да ће у овом делу рада аутор навести само предлоге будућих решења у тој области.

Када је реч о здравственој способности, власници оружја су у обавези да се подвргну лекарском прегледу сваке пете године, а изабрани лекар мора одмах по сазнању о промени здравственог стања које утиче на здравствену способност власника оружја да обавести најближу организациону јединицу Министарства унутрашњих послова. Ако нема обавештења о промени здравственог стања зашто власнике оружја излагати трошку за ново лекарско уверење после пет година? Датум важења лекарског уверења није видљив податак, па често власници оружја и не знају када његова важност истиче. Запрећена казна за власнике оружја који не доставе ново лекарско уверење у прописаном року је од 5.000 до 150.000 динара уз могућност изрицања заштитне мере одузимања оружја. Бројни су примери из праксе да се против ревносних грађана који су одмах након почетка примене новог ЗОМ-а заменили оружни лист за нови покрећу прекршајни поступци и оружје се привремено одузима због истека важности лекарских уверења. Судска пракса није уједначена па се неки поступци окончавају опоменом, неки новчаном казном, а у неким Прекршајним судовима судије изричу и заштитну меру одузимања оружја. Ако упоредимо ревносне грађане који су одмах након примене новог ЗОМ-а заменили оружне листове са онима који још увек нису испунили ту законску обавезу закључујемо да су власници оружја из друге групе награђени продужетком рока до 05.03.2024. године. Предлог *de lege ferenda* је измена ЗОМ-а и продужење рока важности лекарског уверења на десет година, као и разматрање могућности да радници на оружју упуте позив власнику са роком за достављање новог лекарског уверења из разлога јер његова важност није видљив податак у оружном листу.

Проблем који се односи на садржај безбедносне провере јавља се услед недостатка прописаног и универзалног обрасца безбедносне провере. Полицијски службеници у свакој Полицијској управи се служе „добром праксом“ и поступају на различите начине. Услед недостатка универзалног обрасца често се изостави неки сегмент у извештају што онемогућава руководиоца да донесе оцену о постојању, односно непостојању безбедносне сметње за поседовање оружја због чега се често безбедносна провера враћа полицијском службенику на исправку или додатно проверавање. Како би се скратило време вршења безбедносних провера и донела адекватна оцена, неопходно је креирати универзалне обрасце безбедносно оперативних провера.

Такође не постоји јасно дефинисана ни форма извештаја о испуњености услова за безбедан смештај и чување оружја. Физичка лица која набављају или већ поседују оружје дужна су да обезбеде услове за безбедан смештај и чување

оружја и муниције, тако да оно не може доћи у посед неовлашћених лица, односно да буде закључано и посебно одвојено у сефовима, касама или орманима који се не могу лако отворити. У неким Полицијским управама полицијски службеници испуњеност тих услова констатују у безбедносној провери, у неким пишу посебне извештаје, а неки чак сачињавају и фотодокументацију. Неопходно је и за ову врсту извештаја креирати универзални образац који би садржао детаљне информације о смештају и чувању оружја у стамбеном или другом простору који се налази у месту пребивалишта, на адреси становања власника оружја.

Када говоримо о оправданим разлозима за држање оружја, сваки подносилац захтева мора за ловачко оружје да достави доказ да испуњава услове за поседовање ловне карте у складу са Законом о дивљачи и ловству.³² Међутим, Законом о дивљачи и ловству прописано је да право на лов дивљачи, између осталог, имају лица с ловном картом за текућу ловну годину која испуњавају услове из ЗОМ-а и којима је корисник ловишта издао дозволу за лов. Законодавац овде као предуслов за бављење ловом прописује да лице мора испуњавати услове из ЗОМ-а пре него што му се изда ловна карта.³³ Јасна је намера законодавца да спречи евентуалне злоупотребе у овој области тако што ће лицима која престану да испуњавају услове за држање оружја истовремено забранити и бављење ловом. Међутим, ловац почетник неће моћи да достави оружни лист да би добио ловну карту, нити може да достави ловну карту како би доказао оправдани разлог за набавку ловачког оружја. Због тога је неопходно прецизирати на који начин се доказује испуњавање услова из ЗОМ-а за набавку ловачког оружја.

VI ЗАКЉУЧАК

Република Србија, као један од кандидата за улазак у Европску унију, извршила је процес усклађивања нашег нормативноправног оквира са правним тековинама и добром праксом Европске уније у области оружја. Новеле закона о оружју и муницији у односу на стари закон донеле су недвосмислено побољшање. То се пре свега огледа у раду државних органа који извршавају овај закон, а то су Министарство унутрашњих послова и министарство надлежно за послове здравља. Велико побољшање се огледа и у смањеном броју комада оружја код грађана. Закон је усклађен са европским законодавством и обезбеђује правни оквир којим се омогућава стварање чврстог система контроле набављања, држања и ношења оружја. На тај начин је смањена могућност злоупотребе оружја и побољшана безбедност грађана Републике Србије. Власницима оружја у легалном поседу омогућено је да оружје несметано поседују и користе га у законом дозвољене сврхе лова,

³² Закон о дивљачи и ловству, *Службени гласник РС*, бр. 18/10 и 95/2018 - др.закон.

³³ *Практикум за примену Закона о оружју и муницији с прилозима*, Београд, 2016, 39.

спорта и колекционарства. Најозбиљнији изазов који се поставља пред грађане и надлежне органе у овом сегменту и на који у наредном периоду треба обратити нарочиту пажњу представља поштовање и спровођење законских одредби које се односе на пререгистрацију оружја, односно замену старих оружних листова за нове биометријске у складу са роком до 05.03.2024. године.

Jasmina Rajković*

ACQUISITION, POSSESSION AND CARRYING OF WEAPONS UNDER THE LAW ON WEAPONS AND AMMUNITION IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

The Republic of Serbia's strategic commitment to European integration includes the harmonization of all relevant domestic regulations with European Union regulations, including the legal regulations for the acquisition, possession and carrying of weapons. The Law on Weapons and Ammunition was passed on February 20, 2015, and it went into effect on March 5, 2016. The new law on weapons and ammunition was supposed to accomplish two things. The first is to enable effective control of weapon possession, thereby preventing misuse and improving the security of citizens of the Republic of Serbia. The second is to allow owners of legally possessed weapons to possess weapons without restriction and to use them for the legally permitted purposes of hunting, sports and collecting. The problem that will be addressed in this paper is an examination of the achievement of these two objectives nearly six years after the law's enactment. The author conducted this analysis by comparing basic statistical data on weapons from the start of the "new" law's application to basic statistical data on weapons from the start of the "old" law's application on weapons and ammunition. Finally, the author makes recommendations for more effective implementation of the Law on weapons and ammunition, as well as recommendations for future solutions in the areas of weapon acquisition, possession and carrying.

Key words: *weapons, acquisition of weapons, possession of weapons and carrying weapons.*

* Ministry of Internal Affairs of the Republic of Serbia, master engineer of management, criminal specialist.